

PREDGOVOR**90-letnica organizirane društvene dejavnosti slovenskih geografov**

Za Slovence prelomni dogodki, ki so sledili moriji prve svetovne vojne, so v letu 1919 prinesli tudi ustanovitev Univerze v Ljubljani in s tem možnost, da so Slovenci končno lahko študirali v svojem jeziku in v svoji domovini. Med vedami, ki so na tej univerzi od samega začetka, je tudi geografija in Oddelek za geografijo je pred nekaj leti skupaj z univerzo praznoval 90-letnico. V letu 2012 pa obhajamo okroglo obletnico našega stanovskega združenja, ki se danes imenuje Zveza geografov Slovenije. Začetki strokovnega združevanja so bili kajpada skromni, saj v takratnih razmerah drugačni niti niso mogli biti. Zato pa je bilo bržčas toliko več zanosa in zagnanosti. Geografsko društvo so 4. 3. 1922 ustanovili študentje geografije in sorodnih strok, že leta 1925 pa se je preoblikovalo v Geografsko društvo Ljubljana. V njem so bili včlanjeni poleg študentov tudi (vsi) akademsko izobraženi geografi pa tudi ljubitelji geografije. Šlo je torej za društvo, ki je imelo vseslovenski značaj in je združevalo vse oziroma veliko večino tedanjih slovenskih geografov, zaradi česar lahko utemeljeno trdimo, da je šlo za predhodnika današnje Zveze geografov Slovenije, vsekakor pa tudi za predhodnika današnjega Ljubljanskega geografskega društva in po svoje tudi Društva mladih geografov Slovenije, ter nenazadnje vseh regionalnih društev, ki so se z razvojem naše vede in z vse večjo številčnostjo geografov, osamosvajala in oblikovala na novo. Tudi ta izhajajo iz ideje, ki so jo udeležili študentje geografije leta 1922.

Minilo je torej 90 let, odkar slovenski geografi delujemo tudi stanovsko povezani. To je lahko veliko, ali pa malo, odvisno od tega kaj in kako opazujemo. Geografi na svet okrog sebe znamo gledati z dovolj različnih vidikov, da nam ni tuje, da je geološko gledano 90 let le neopazen moment, z gledišča človeka pa je 90 let obdobje vsaj treh, če ne štirih rodov. Je tudi nekaj več kot povprečno trajanje človeškega življenja in vsaj dvakrat toliko, kot je povprečno trajanje intenzivnega delovnega in ustvarjalnega obdobja raziskovalca, učitelja, uradnika ... Po 90 letih tako lahko z veliko gotovostjo trdimo, da nihče od ustanovnih članov ni več živ, kakor tudi, da se je od ustanovitve našega prvega geografskega društva zvrstilo kar nekaj rodov geografov, čeprav je pripadnike stroke težko razvrščati v rodove, saj si sledijo generacijsko (Igor Vrišer in Vladimir Klemenčič govorita o generacijah in se prištevata v tretjo generacijo, katere aktivni čas sta omejila na obdobje od 2. svetovne vojne do osamosvojitve Slovenije (Geografski vestnik 82-2) – potemtakem, živimo zdaj v času najintenzivnejšega delovanja četrte generacije, oziroma ustrežnejše, rodu geografov). Poleg menjavanja rodov in prepletanja številnih generacij se je v 90-letnem obdobju nabralo tudi nekaj prelomnih dogodkov. Najpomembnejša sta bila nedvomno druga svetovna vojna in osamosvojitve Slovenije ter z njima povezana prehoda med kapitalizmom in socializmom. Še mnogo pa je bilo drugih manj radikalnih, a kljub vsemu pomembnih, sprememb od raznih reform do tehnoloških novosti, zaradi katerih tudi nič več ni tako, kot je bilo.

Po vseh devetih desetletjih je danes organiziranost geografije kot nacionalne vede precej drugačna kot v letu ustanovitve Geografskega društva. Danes študij geografije ni več omejen zgolj na Oddelek za geografijo v Ljubljani. Drugi po vrsti, Oddelek za geografijo v Mariboru, letos praznuje 50. obletnico obstoja. Poleg omenjenih pa zadnjih 12 let študij geografije izvajajo tudi na koprskem oddelku, ki je od leta 2003 del Univerze na Primorskem. Poleg treh pedagoških ustanov, kjer se izobražujejo nove generacije slovenskih geografov, je treba omeniti še osrednjo raziskovalno ustanovo, to je Geografski inštitut Antona Melika, ki je del Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti in v okviru katerega je svoje mesto našel tudi nekdanji Inštitut za geografijo Univerze v Ljubljani. Inštitut za geografske študije deluje tudi v okviru Znanstveno-raziskovalnega središča na Univerzi na Primorskem, geografi pa imajo pomembno vlogo tudi na Inštitutu za raziskovanje krasa, ki pa je čedalje

manj zgolj geografski, saj je njegov značaj vse bolj interdisciplinaren. Nezanemarljiva je tudi vloga geografov na Urbanističnem inštitutu Republike Slovenije, kakor tudi v posameznih vladnih ustanovah, občinskih upravah, specializiranih zasebnih podjetjih, največ diplomantov geografije pa seveda opravlja pomembno poslanstvo širjenja geografskih veščin in znanja med mladimi na osnovnih in srednjih šolah.

Omenjene ustanove, v katerih svoje delo opravljamo geografi, niso zgolj kraji, kamor hodimo delat, da dobimo plačo in si tako zagotavljamo temeljne pogoje svojega materialnega obstoja. So več kot le to in so vsaka zase pomembne tudi z vidika razvoja naše vede. Na delavnem mestu se pred nas vsakodnevno postavlja nove in nove izzive, ki od nas pogosto zahtevajo inovativnost, ustvarjalnost in nas tako vodijo k ustvarjanju novega znanja. Vse prepogosto pa smo priča, da se to dogaja zelo individualno, brez ali z malo sodelovanja celo s kolegi znotraj ustanov. Sistematičnega sodelovanja med kolegi z različnih ustanov je bistveno manj kot bi ga lahko bilo. Prav zaradi tega je pomembna tudi društvena stanovska organiziranost, saj omogoča povezovanje preko okvirov ustanov, kjer smo posamezni geografi zaposleni. V okviru društev in zveze se lahko srečujemo in povezujemo kot enakopravni in enakovredni člani ne glede na to, kje je kdo zaposlen in kakšen položaj zaseda v svoji ustanovi. Omogoča nam, da kadar je treba, nastopamo enotno kot stroka, združeni in temu primerno močnejši.

Cas, v katerem živimo, ni najbolj naklonjen društvenemu delovanju. Pa je sploh kdaj bil? Nedvomno so bila v preteklosti obdobja, ko je bilo delo za skupno dobro bolj cenjeno in je sodilo med osrednje družbene vrednote. Danes, ko povsod prevladuje individualizem in ko kar naprej beremo in poslušamo o liberalizmu, umiranju socialne države, krizi vrednot ali celo razpadu vrednostnega sistema, je težko pričakovati, da bo za naše društvene dejavnosti toliko zanimanja, da bi sodelavce in udeležence morali odklanjati. Pa vendar se tudi danes najdejo posamezniki, ki so pripravljeni svoj prosti čas žrtvovati za uresničevanje društvenih ciljev, za organiziranje konferenc, okroglih miz, predavanj, ekskurzij, izdajanje revij in nenazadnje, za opravljanje vseh tistih opravil, ki jih pred društva in zvezo postavlja pravni okvir njihovega delovanja. Ob okrogli obletnici se torej spodobi, da se kot predsednik naše stanovske organizacije zahvalim najprej vsem tem in takoj za tem seveda tudi vsem ostalim, ki s svojo udeležbo potrjujete, da je naše delo smiselno in potrebno ter s tem utrjujete zavest o potrebi po tovrstni organiziranosti tudi v časih, ki temu niso naklonjeni.

Ne pozabimo, da združeni in povezani za našo vedo lahko storimo več. In če storimo več zanjo, smo s tem storili nekaj pomembnega tudi zase, kajti od njenega položaja in pomena v družbi smo odvisni danes in od njega bo odvisen tudi položaj prihodnjih rodov slovenskih geografov. Dokler bomo znali s skupnimi moči argumentirano predstavljati družbeno koristnost geografskega načina razmišljanja in geografski pristop k reševanju (prostorskih) problemov, se nam ni treba bati marginalizacije naše vede. Zato ob naši okrogli obletnici pozivam vse geografе, ne glede na vašo društveno (ne)organiziranost, k razmisleku o tem, kako pomembna je za vas stanovska pripadnost, kako jo lahko izrazite in kaj s tem vsi skupaj lahko pridobimo. Ali bomo tudi čez deset, dvajset, petdeset in več let obhajali obletnice naše društvene oziroma stanovske organiziranosti, je odvisno prav od vas

Iskrene čestitke ob 90-letnici, drage geografije in geografi in vsi ljubitelji in ljubiteljice geografije!

dr. Stanko Pelc, predsednik Zveze geografov Slovenije